

ТАШУУ ПРОЦЕССИНДЕ МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОЛДОНУУ

Раззаков Медер Иматбекович, т.и.к., доцент И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университети, Кыргызстан, 720044, Бишкек ш., Ч.Айтматов п-ти, 66, e-mail: razzakoff@mail.ru

Аннотация. Макалада автомобиль унаасында маалымат технологияларын колдонуу маселеси каралган. Унаа жаатында заманбап технологияларды колдонуунун негизги маселелери жана артыкчылыктары аныкталган. Ташуу процессине маалымат системдерин киргизүүнүн маанилүү багыттары корсотулгон. Каттамдагы кыймылдуу курамды ыкчам башкарууну өркүндөтүү үчүн автоматташтырылган маалымат банкы менен маалымат системи иштелип чыккан. Ошондой эле унаа-логистикалык операцияларды аткаруу ылдамдыктарын жана сапатын жогорулатуу учун автоунаасында заманбап маалымат технологияларды колдонууну кеңейтүү жана ишке кирүүсү каралган.

Негизги сөздөр: унаалык ташуулар, маалыматтык технологиялар, маалыматтык системдер.

APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TRANSPORTATION PROCESS

Razzakov Meder Imatbekovich, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, KSTU named after I.Razzakov, 720044, Kyrgyzstan, Bishkek, 66 Ch.Aitmatov av., e-mail: razzakoff@mail.ru

Abstract. The article deals with the application of information technology in road transport. The advantages and main tasks of using modern technologies in the transport sector are identified. The important directions of implementation of information systems in the transportation process are shown. To improve the operational management of rolling stock on the line, an information system with an automated data bank has been developed.

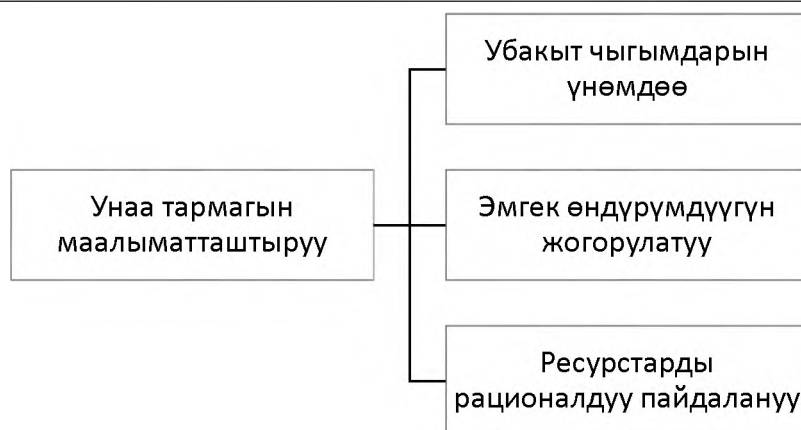
Keywords: road transport, information technology, information systems.

Азыркы мезгилде маалыматтык технологияларды колдонууну ишке ашыруу, тиешелуу техникалык каражаттарды пайдаланууда мезгил талабы болуп саналат, себеби адам факторунун интеллектуалдык деңгээлинин натыйжалуулугун арттырат, ошондой эле адамдын улам кайталанма аракеттерин кыскартат. Ушул себептерден улам, ташуу процессинде автоматташтырылган технологияларды колдонуу, мезгилдин эң актуалдуу талабы болуп саналат.

Унаа кызмат көрсөтүү тармактарында автоматташтырылган маалыматтык технологиялардын системин колдонуу аба, темир жол, суу унаа жолдорун башкарууда кеңири колдонулуп келе жатат. Ал эми ташуу унаа тармактарында маалыматтык технологияларды колдонуу анча өнүккөн эмес.

Бул тармакты бийик деңгээлге көтөрүү, маалыматтык технологияларды колдонуудан толук көз каранды, себеби заманбап технологияларсыз эч бир тармак өнүкпөйт [1].

Заманбап маалыматтык технологиялар – бул жөн гана башкарууну колдоо каражаты эмес, унаа инфраструктурасынын эң негизги бөлүгү болуп саналат. Ташуу процессин башкарууда маалыматтык технологиялар көмөкчү каражаттарынан эң негизги алдынкы технологияга айланды, себеби маалымат технологиялары ташуу процессин башкаруунун эффективдүүлүгүн жогорулатууга абдан чоң таасир этет [2].

1-сүрөт. МТ унаа тармагында колдонуунун артыкчылыгы

Чет өлкөлөрдө маалымат технологияларын колдонуу ташууну уюштурууну башкарууда мурунтан бери эле жогорку деңгээлде колдонулуп келе жатат. Бардык маалыматтар электрондук түрдө иштелип чыгат. Бул тармакта ташуу процессиндеги бардык көрсөткүчтөр жана маалыматты алуу тез аранын ичинде ишке ашырылат.

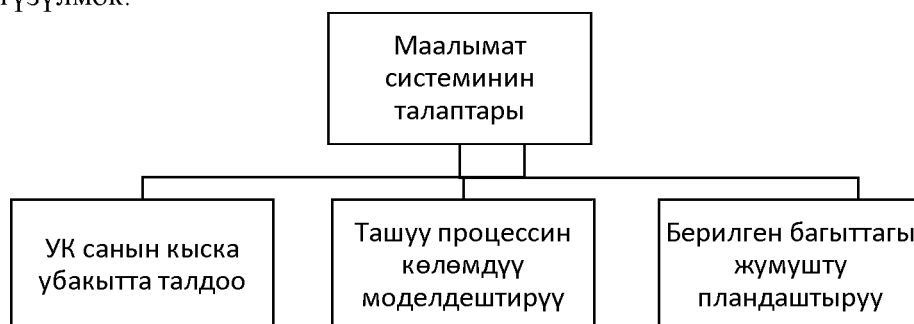
Бул комплекс маалыматтык теле-коммуникациялык тармактын негизинде түзүлгөн. Ошону менен бирге өзүнө волокондук-оптикалык санариптик байланыш тармагын камтыйт. Бул ыкма унаа тармагын өнүктүрүүдө чоң мүмкүнчүлүктөрдү ачып берет.

Маалыматтык технологияларды колдонуунун негизги багыттары болуп төмөнкүлөр саналат:

- унаа тармагында маалымат алмашуу жана тармактык логистикалык технологиянын негизинде жүк ташуу процессине мониторинг жасоо;
- жүк ташуу процессиндеги документ жүгүртүүнүн жана төлөмдөрдүн электрондук формаларын түзүү [3].

Маалымат системасынын мүмкүнчүлүктөрүн оптималдуу колдонуу, унаа каражаттарынын ар кандай түрлөрүнүн ички жана эл аралык ташууларындагы чыгымдарын алда канча азайтат, себеби ташуучулар иш процессиндеги чыгымдар боюнча алдын ала маалымат ала алышат. Ошондой эле логистикалык жана унаалык кызматтардын сапатын жогорулатат. Электрондук түрдө документ жүгүртүү, чек арадагы бажылык текшерүү көйгөйлөрүн жеңилдетет [4].

Кыймылдоочу бөлүктүн ишмердүүлүгүн ыкчам башкарууда, маалымат системинин багытын иштеп чыгуу өтө маанилүү, себеби тиешелүү унаа каражаты жөнүндөгү маалыматты, анын ишмердүүлүгүн мүнөздөөчү иш кагаздарын тез аранын ичинде алууга шарт түзүлмөк.

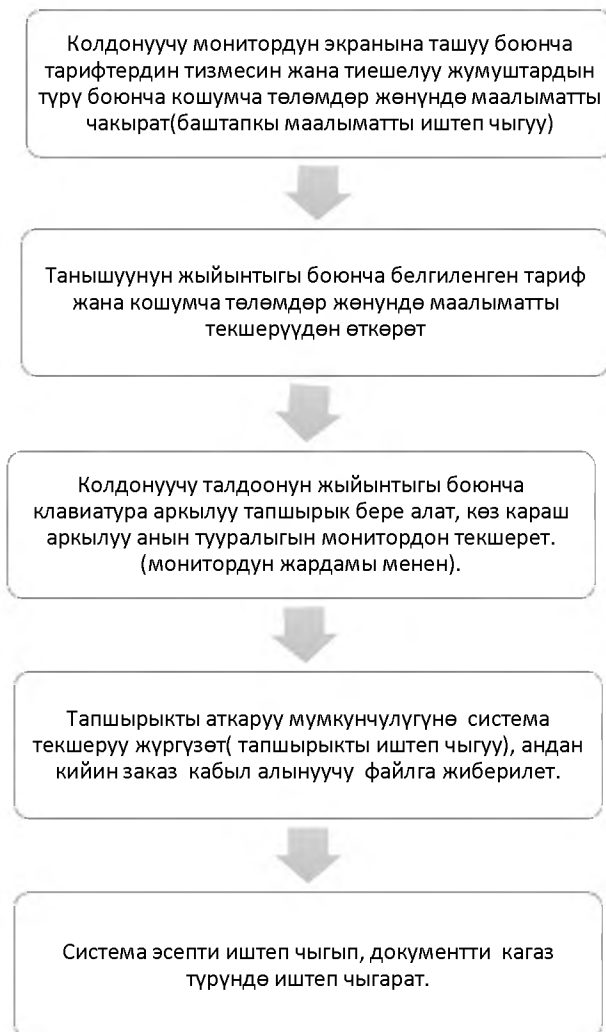

2-сүрөт. МС эң негизги талаптары

Системдин бөлүктөрүндө алдынкы орун маалыматтын автоматташтырылган банкына берилет, себеби ал аркылуу төмөнкүлөр аткарылат:

- коюлган тапшырманы аткарууда маалыматты чогултуу, сактоо, жаңылоо жана издөө;

- системалык башкарууда маалыматты сурап-билүү боюнча тейлөө;
- ташуу процессин ыкчам аткаруу, мезгилдүү текшерүү жана ташуу процессин талдоо [5].

4-сүрөт. Маалыматтык системдин болжолдуу жумушу

Жыйынтык

Кыргыз Республикасы ЕАЭБге кириши менен унаа-логистикалык борборлорду ачуу өтө маанилүү мүнөзгө ээ болду, себеби өлкөнүн экономикалык көрсөткүчтөрү туздөн-туз логистиканын өнүгүү денгээлинен көз каранды.

Логистикалык борборлорду кароодо кармалууларды азайтуу үчүн унаа логистикасын эске алуу керек.

өлкөдөгү логистикалык борборлорду жайгаштыруусун оптималдаштыруу боюнча окумуштууларды, мамлекеттик кызматчыларды, инвесторлорду ж.б. тартуу менен концепция иштеп чыгуу абзел.

өлкө ичинде логистикалык борборлорду маалымат-аналитикалык борборлор менен өз ара кызматташтыкты жаратуу зарылчылыгы турат.

Унаа тармагына заманбап маалыматтык технологияларын киргизүү жана кеңири колдонуу унаа ишканаларынын жумуш сапатын, унаа логистикалык операцияларын, экономикалык көрсөткүчтөрүн, иш өндүрүмдүүлүгүнүн эффективдүүлүгүн жана атаандаштыкка туруктуулугун жогорулатат. Аны менен бирге, маалыматтык процесстин жогорку денгээлине жетүү унаа тармагындагы жана анын объектилериндеги өзгөчөлүктөрдү терең түшүнүүгө, ошондой эле ушул тармакты өнүктүрүүдөгү долбоорлорду жана атайын иш жүргүзүүдөгү толук эсептик өзгөчөлүктөрдү иштеп чыгуу системдик жана маалыматтык технологияларынын жетишкендиктерин колдонуу аркылуу гана ишке ашырылат.

Адабияттар

1. Информационные технологии в перевозочном процессе[Текст]: учебное пособие , Г.В. Санькова, Т.А. Одуденко.- Хабаровск: Изд-во ДВГУПС, 2012.- 111 с.:ил.
2. Информационные технологии на автотранспорте[Текст]: учебное пособие, А.Н. Якубович, Н.Г. Куфтинова, О.Б. Рогова.-М.: МАДИ, 2017.- 252 с.
3. Б.Н.Коломиец, В.В.Кукарцев. Особенности применения современных информационных технологий для оптимизации логистических процессов[Текст]. // NovaInfo. – 2015. - №31 – 1.
4. Гаджинский А.М. Основы логистики[Текст]: учеб. пособие. М.: ИВЦ «Маркетинг», 2008. 228 с.
5. Горев, А.Э. Организация автомобильных перевозок и безопасность движения[Текст]. – М.: Академия, 2006. - 256 с.
6. Маткеримов Т.Ы., Раззаков, М.И. Анализ потребности грузоперерабатывающего терминала в Иссык – Кулькой области Кыргызской Республики [Текст] / Т.Ы. Маткеримов, М.И. Раззаков // Известия КГТУ им. И.Раззакова № 2(50) Ч.1. – Б.: ТП ИЦ «Текник», 2019. – с. 17 – 20.
7. Абдылдаев Ч.С., Давлятов У.Р. Повышение эффективности грузовых автомобильных перевозок в агропромышленном комплексе Кыргызской Республики [Текст] / Ч.С. Абдылдаев, У.Р. Давлятов // Известия КГТУ им. И.Раззакова № 2(50) Ч.1. – Б.: ТП ИЦ «Текник», 2019. – с. 53 – 58.